Finnwatch ry:n lausunto
valtiovarainvaliokunnan verojaostolle
12.11.2021

Asia: HE 186/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle t&k-lisävähennyksen kasvattamista koskevasta hallituksen esityksestä.

Finnwatch pitää t&k-lisävähennyksen kasvattamista erikoisena tilanteessa, jossa näyttöä aiemmin päätetyn ja asiantuntijoiden jo tuolloin arvosteleman lisävähennyksen toimivuudesta ei ole.

Hallituksen esityksessä esitetään vuoden 2021 alusta voimassaolleen t&k-lisävähennyksen kasvattamista 50 prosentista 150 prosenttiin. Lisäksi määräaikaisen lisävähennyksen voimassaoloaikaa esitetään jatkettavaksi vuoden 2027 loppuun asti nykyisen 2025 lopun sijaan. Lisävähennyksen muihin ehtoihin, kuten ala- ja ylärajoihin ei esitetä muutoksia. T&k-lisävähennys koskisi jatkossakin vain tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaation kanssa tehtyä tutkimus- ja kehittämistoimintaa eikä sitä voitaisi soveltaa ennen lain voimaanastumista käynnistyneisiin t&k-hankkeisiin. Lisävähennyksen arvioidaan vähentävän yhteisöverotuottoja 19 miljoonalla eurolla vuodessa verrattuna tilanteeseen, jossa lisävähennystä ei olisi ja lisävähennyksen kohteena olevat menot olisi vähennettävissä vain kertaalleen.

Lisävähennyksen korotus vastaa huonosti HE:n tavoitteeseen t&k-yhteistyön lisäämisestä

Muutosesityksen tavoitteena on hallituksen esityksen mukaan kannustaa yrityksiä lisäämään t&k-yhteistyötä tietyt kriteerit täyttävien yhteistyötahojen kanssa. Hallituksen esitykseen sisältyvät verovaikutuslaskelmat on kuitenkin laadittu sillä oletuksella, että lisävähennyksen kohteena oleva t&k-toiminta säilyy nykyisellään. Vaikutusarviosta on muutoinkin luettavissa, ettei korotuksen uskota merkittävästi lisäävän t&k-panostuksia.

Lisävähennyksen korotus vaikuttaa siis vastaavan heikosti HE:n tavoitteeseen t&k-yhteistyön kasvattamisesta, ja sen voi odottaa ennemminkin toimivan verotukena niille tahoille, jotka olisivat joka tapauksessa tehneet t&k-yhteistyötä tukeen oikeuttavien yhteistyötahojen kanssa. Tämä tarkoittaa käytännössä isoilta osin suuryrityksille kohdistettua lisätukea, sillä tuen kohteena oleva tutkimusorganisaatioyhteistyö on huomattavasti yleisempää suuryritysten kuin pienten yritysten kohdalla: TEM:in tuoreen selvityksen mukaan lähes puolet suuryrityksistä harjoittaa innovaatioyhteistyötä yliopiston kanssa, kun sitä pienistä yrityksistä harjoittaa vain 7 prosenttia[1].

[1] Husso, K. & Moilanen, F., 2021, Yritysten ja tutkimusorganisaatioiden vuorovaikutus Suomessa, Erityisnäkökulmana yritys−yliopisto-yhteistyö, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:20, s. 32, saatavilla osoitteessa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163236

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

T&k-toiminnan tukemista juuri verotuen muodossa ei juurikaan perustella nyt käsittelyssä olevassa HE:ssä. Perustelut ovat vähäisiä myös vuoden 2021 alusta voimassa ollutta lisävähennystä koskevassa HE:ssä (HE 196/2020 vp). Siinä todetaan suoraan, että suorat tukitoimenpiteet ovat yleensä huomattavasti verotukia vaikuttavampia. Lisäksi ko. HE:stä käy ilmi mm. että Suomessa aiemmin voimassaolleen t&k-verokannustimen vaikutukset jäivät vähäisiksi eikä vuonna 2017 loppuraporttinsa julkaissut Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä pitänyt t&k-verokannustimen käyttöönottoa suositeltavana. Verotuen käyttöönottoon liittyvää suositusta ei sisälly myöskään edellä mainittuun TEM:in selvitykseen. Tuen toteutusta verotukena perustellaan HE:ssä 196/2020 vp lähinnä sillä, ettei siihen liity samanlaisia määrärahojen riittämättömyyteen sekä valtiontaloudelliseen kalleuteen liittyviä ongelmia kuin suorien tukien kohdalla. Perustelu herättää kysymyksen, onko tukimuodon valintaan päädytty kehysmenettelyn kannustamana. Finnwatch pitää tarpeellisena jatkaa keskustelua siitä, johtaako nykymuotoinen pelkkiin menoihin keskittyvä kehysmenettely epätehokkaisiin, veropohjaa epätarkoituksenmukaisesti puhkoviin ratkaisuihin.

Verotukena toteutettujen t&k-tukien ongelmana voidaan tehottomuuden ohella pitää sitä, ettei tuen kohteena olevia hankkeita tai toimijoita pystytä seulomaan samaan tapaan kuin suorien tukien tapauksessa. Tällöin on olemassa riski, että kohdentumattomalla verotuella tuetaan esimerkiksi fossiilitaloutta ja polkuriippuvaisia hankkeita, jotka ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa[2].

[2] Verotukien ohjautumisesta fossiiliteollisuuden tukemiseen on tutkittu mm. tässä tutkimuksessa: https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ac0379

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org